
ADAY ÖĞRETMENLERİN ALDIKLARI HİZMET ÖNCESİ EĞİTİM İLE KİŞİSEL MESLEKİ YETKİNLİKLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE PERSONAL PROFESSIONAL COMPETENCIES OF CANDIDATE TEACHERS WITH THE PRE-SERVICE TRAINING

ПРОВЕРКА ЛИЧНЫХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ И ПРЕДВАРИТЕЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ КАНДИДАТОВ В ПРЕПОДАВАТЕЛИ

İbrahim GÜL*
Hakan Süleyman KÖSE**

ÖZ

Öğretmen niteliğinin artırılmasında en önemli unsurlardan birisi hizmet öncesi eğitimin kalitesinin artırılmasıdır. Başarılı bir öğretim elemanı kadrosuna sahip eğitim fakültelerinde, eğitim programlarının etkili uygulanması ve öğretmen adaylarına yeterli düzeyde uygulama imkânı sağlanmasıyla böyle bir kaliteyi yakalamak mümkündür. Kişisel mesleki yetkinlik bireyin kişisel çabaları sonucu elde edilen, hizmet öncesi eğitimle ilişkisi olmasına rağmen daha çok bireyin mesleğini icra ettiği süre içinde kazanılan bilgi ve becerilerdir. Bir bakıma kişinin kendisini mesleki bakımdan yetkin görmesidir. Bu iki kavram bir öğretmenin işini başarılı olarak yerine getirmesinde özel bir öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitime ilişkin algıları ile kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmada ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada Kazu ve Demiralp tarafından geliştirilen (2017) Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği ile Kozikoğlu ve Senemoğlu'nun (2018) Hizmet Öncesi Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Algı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma evrenini Şırnak ilinde 2019-2020 öğretim yılında göreve başlayan aday öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada tabakalama ve tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri normal dağılım gösterdiği içi parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin algıları iyi düzeyde

---

* ORCID: [0000-0002-0501-8221](https://orcid.org/0000-0002-0501-8221), Doç. Dr. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Atakum/Samsun, igul@omu.edu.tr,

** ORCID: [0000-0002-6309-9103](https://orcid.org/0000-0002-6309-9103), Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, Şırnak İli İdil İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Özbek Ortaokulu, Özbek/İdil/Şırnak, hsk.ghk@gmail.com

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

iken kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin algılarının yetersiz olduğu görülmüştür. Öğretmen görüşleri branş ve sendikali olma değişkenlerine göre farklılık gösterirken diğer değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerine ilişkin algıları ile kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin algıları arasında ters yönlü yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bulgu aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin niteliğinin artırılması halinde onların kişisel mesleki yetkinlik ihtiyaçlarının azalacağı biçiminde yorumlanmıştır. Öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinliklerinin artırılmasına yönelik önlemler alınması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Aday öğretmen, Hizmet öncesi eğitim, Kişisel mesleki yetkinlik

ABSTRACT

One of the most important factors in increasing the quality of teachers is to increase the quality of pre-service education. It is possible to achieve such a quality in education faculties with a successful faculty staff, by the effective implementation of education programs and by providing adequate application opportunities to teacher candidates. Personal professional competence is the knowledge and skills acquired as a result of the individual's personal efforts, although it has a relationship with pre-service training, mostly during the period of an individual's profession. In a way, it is a person's self-competence in professional terms. These two concepts are of particular importance in the successful performance of a teacher's job. The aim of this study is to reveal the perceptions of prospective teachers regarding pre-service education and their personal professional competencies. Relational scanning model was used in the research. In the study, Personal-Professional Competencies Perception Scale developed by Kazu and Demiralp (2017) and the Teacher Perception Scale on the Competence of Pre-Service Education by Kozikoğlu and Senemoğlu (2018) were used. The research universe consists of prospective teachers who started to work in the province of Şırnak in the 2019-2020 academic year. stratification and random sampling method was used in the study. Parametric tests were used because the data of the study showed normal distribution. According to the findings of the research, while the perceptions of prospective teachers about their pre-service education are at a good level, it was observed that their perception of their personal professional competencies is insufficient. Teachers' opinions differ according to the variables of being a field teacher and being a member of a union, but they do not differ significantly according to other variables. A high level inverse relationship was found between the prospective teachers' perceptions of their pre-service training and their perceptions of their personal professional competencies. The finding was interpreted as if the quality of pre-service training of prospective teachers is increased, their personal professional competence needs will decrease. It has been suggested to take measures to increase the personal professional competencies of teachers.

Keywords: Candidate teacher, Pre-service education, Personal professional competence

АННОТАЦИЯ

Одним из важнейших факторов для повышения качества знаний учителей, является повышение качества довузовского образования. Достичь такого качества на педагогических факультетах возможно с успешным составом преподавателей, при эффективной реализации образовательных программ и предоставлении адекватных возможностей кандидатам в преподаватели. В каком-то смысле это является профессиональной самокомпетентности человека. Эти две концепции имеют особое значение для успешного выполнения работы учителем. Целью данного исследования является выявление взглядов будущих учителей на предварительное обучение и их

личные профессиональные качества. В исследовании использовалась модель реляционного сканирования. В исследовании пользовались шкалой восприятия личных профессиональных компетенций, разработанной Казу и Демиралп (2017) и шкалой Козикоглу и Сенемоглу (2018) по восприятию учителем компетентности доуниверситетского образования. Объектами исследования были кандидаты в преподаватели, которые начали работать в провинции Ширнак в 2019-2020 учебном году. В исследовании использовался метод кластерного и случайного подбора. Были использованы параметрические тесты нормального распределения. Согласно результатам исследования, в то время как восприятие будущих учителей относительно своего предварительного образования находятся на хорошем уровне, было замечено, что их восприятие своих личных профессиональных компетенций является недостаточным. Мнения учителей различаются в зависимости от того, являются ли они членом профсоюза. В других параметрах они одинакового мнения. Была обнаружена связь между восприятием кандидатов в учителя со своим предварительным обучением и с личными профессиональными компетенциями. В итоге было установлено, что если качество предпрофессиональной подготовки будущих учителей повышается, тогда имеется риск для снижения их потребностей к личной профессиональной компетентности.

Ключевые слова: кандидат в преподаватели, довузовское образование, личная профессиональная компетентность.

Giriş

Nitelikli bir eğitimin en önemli unsurlarından birisi hiç şüphesiz öğretmendir. Öğretmen niteliğinin artırılmasına yönelik önemli eylemlerden birisini ise onlara hizmet öncesinde verilen eğitim oluşturur. Hizmet öncesi eğitim, işgörenlere meslekleri öncesinde kazandırılan bilgi, beceri ve tutumlardır. Öğretmenlere verilen hizmet öncesi eğitim fakültelerinde kazandırılmaktadır. Türkiye’de son zamanlarda çok sayıda eğitim fakültesi açılmıştır. Atama bekleyen öğretmen sayının 2023 yılına kadar bir milyona ulaşması bekleniyor (Kamupersoneli.net). Bu üniversitelerin çoğunda öğretim üyesi ve diğer olanakların yetersiz oluşu (Özden, 2006), hizmet öncesi eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Eğitim fakültelerinin çoğunluğunun akredite edilmeden eğitim faaliyetlerine devam etmeleri, yapılan eğitim-öğretim çalışmalarının değerlendirmelerindeki yetersizlikler eğitimde kaliteyi düşürmektedir.

Mesleki yetkinlik, bireyin görevli olduğu mesleğindeki becerileri etkili olarak yerine getirmesi ve bunları etkili olarak uygulaması olarak tanımlanabilir. Kişisel mesleki yetkinlikler çoğunlukla işe başladıktan sonra kazanılmaktadır. İşe başlayan kişilerin adaylık döneminde mesleki yetkinlikleri düşük olabilir. Bireyler görev alanına giren işlerin nasıl yapıldığını kavradıkça ve bunları uygulamaya başladıkça onların mesleki yetkinlikleri de artacaktır. Bu bakımdan aday öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinlik bakımından kendilerini yetersiz algılamaları yadırganacak bir durum değildir.

Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimin yeterliği ile onların kişisel mesleki yetkinlikleri üzerine yapılmış bazı çalışmalar bulunmaktadır. Ancak hizmet öncesi eğitim ile kişisel mesleki yetkinlikleri birlikte konu alan ve bunlar arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya yönelik araştırmalar ise sınırlıdır. Özellikle bu

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

çalışmaların aday öğretmenler üzerinde yapılmış olmasının alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kavramsal çerçeve

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesini hizmet öncesi eğitim ve kişisel mesleki yetkinlik kavramları oluşturmaktadır. Aşağıda bu kavramlarla ilgili bazı açıklamalara yer verilmiştir.

1) Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimi

Eğitim, bireye bilgi, beceri, alışkanlık ve tavırlar kazandırma süreci (Önder, 1986) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma dayalı olarak hizmet öncesi eğitim, bireyin çalıştığı işiyle ilgili olarak işe başlamadan önce kazanmış olduğu bilgi, beceri ve alışkanlıklardır. Türkiye’de öğretmen yetiştirmede ilköğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede eğitim fakültelerinden yararlanılmaktadır. Ortaöğretim öğretmenlerinin yetiştirilmesinde, eğitim fakülteleri bünyesinde pedagojik formasyon sertifika programları devreye sokulmaktadır. Eğitim fakültelerinin lisans eğitimine dayalı öğretmen yetiştirme fonksiyonu bir dereceye kadar iyi görülse de sertifika programlarında verilen eğitimin kalitesi tartışmaya açıktır (Doğanay vd., 2015).

Eğitim, nitelikli toplumlar oluşturma konusunda önemli işlevlere sahiptir. Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması, ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştirme gibi fonksiyonları bulunmaktadır. Demokratik bir yaşamın hayata geçirilmesinde de eğitim kurumlarına önemli sorumluluklar düşmektedir. Eğitimin sosyal, kültürel, ekonomik ve bireysel işlevleri bulunmaktadır (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018). Bir ülkede eğitim emekçileri öğretmenler olup, o ülkenin eğitim sisteminin etkili yürütülmesinden en başta onlar sorumludurlar. Öğretmenler aynı zamanda yeniliklere açık bireyler yetiştirme ve yeni nesillerin yeniliklere uyum sağlaması konusunda etkin rol alırlar (Gürsoy, 2003). Öğretmen eğitimi kaçınılmaz bir şekilde politik bir girişimdir. Bu anlamda değer yüklü ve sosyal olarak ele alındığında yapılandırılmış bir sistem olarak karşımıza çıkar (Cochran-Smith, 2000).

Öğretmen niteliğinin en önemli ölçütü, onların hizmet öncesinde almış oldukları mesleki eğitimin etkililiğidir. Öğretmen adayları, meslekleri için gerekli alan bilgisi, mesleki tutum ve becerileri böyle bir eğitimle kazanmaktadır. Hizmet öncesi öğretmen eğitimi, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde aldıkları teorik eğitim ile uygulama okullarında kazanmış oldukları becerileri kapsamaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde yapmış olduğu uygulamalar onların öğrenen bir birey olarak kendi yaşantılarından elde ettiği öğretme ve öğrenmeye ilişkin görüşlerini olgunlaştırır (Darling-Hammond, 2006). Bu yaşantılar öğretmenlerin adaylık döneminde artarak devam eder. Bu bakımdan öğretmen adaylarının çalışmaya başladıkları ilk yıllarda çeşitli güçlüklerin üstesinden gelebilmeleri için iyi bir hizmet öncesi almaları büyük önem taşımaktadır.

Global düzeyde, eğitimde en başarı sağlamış ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde, başarıdaki en önemli unsurun öğretmen olduğu, en iyi bireylerin öğretmen olarak yetiştirildiği ve istihdam edildiği görülmektedir (Barber ve

Mourshed, 2007). Öğretmenlerin nitelikli bir eğitim hizmeti vermeleri onların hizmet öncesinde almış oldukları eğitimin yeterliğine bağlı olmaktadır. Bazı öğretmenlerin yeterli meslek bilgisine sahip olmadıkları, alana ilişkin bilgilerinde eksiklikler olduğu hatta bazılarının genel kültür düzeylerinin düşüklüğü bazı çalışmalarda dile getirilmektedir (Şimşek, 2005; Esen ve Çifçi, 2000). Başka bir çalışmada, öğretmenlik uygulamasının önemine dikkat çekilirken, uygulama öğretmenlerinin adaylara rehberlik edebilecek kişiler arasından seçilmesinin öğretmen adaylarını mesleğe hazırlanmada özel bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır (Kiraz, 2002).

Yükseköğretim kurumlarına bağlı eğitim fakültelerinde, öğrencilere meslekle ilgili bilgi, beceri, kişisel ve mesleki yetkinlikler kazandırılmaktadır. Kazanılan bilgiler kuramsal ve uygulamalı olabilir. Öğretmen adaylarına, bilişsel ve uygulamalı beceriler yanında, bağımsız çalışabilme, bilmediklerini merak etme ve öğrenme, iletişim, alana özgü mesleki yetkinlikler de kazandırılmaktadır (Güneş, 2012: 2). Eğitim fakültelerinde, öğretmen adayları hizmet öncesi eğitim sürecinde, genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi olmak üzere üç alanda eğitim almaktadırlar. Bir araştırmada, öğretmen adaylarının meslek derslerine karşı tutumları düşük bulunmuştur. Aynı çalışmada öğretmen adayları, öğretim elemanlarını mesleki bakımdan yeterli görmüşlerdir (Gül, 2017). Hâlbuki eğitim sistemlerinin etkililiği, konu alanına hâkim, mesleki yönden donanımlı ve mesleğini isteyerek ve severek yapan öğretmenlerin varlığına bağlıdır (Memduhoğlu ve Kayan, 2017). Bunun sağlanabilmesi için eğitim fakültelerinde verilen hizmet öncesi eğitim etkinliklerinin yeterliğinin objektif olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde eğitim fakültelerinin tercih edilebilirliğin sürdüğü, eğitim fakültelerinde birtakım iyileştirmelerin yapılmış olması ve uluslararası değişim programlarının ve bilimsel faaliyetlerin artmasına rağmen lisans programlarında güçlü yönler yanında zayıf yönleri ve fırsatlardan çok tehditlerin var olduğu görülmektedir (Doğanay vd, 2015). Bu bakımdan öğretmen eğitiminde bu zayıf yönlerin ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeler yapılmadığı sürece bu tartışmaların süreceği bir gerçektir. Türkiye’de eğitim fakültelerinde akreditasyon çalışmaları yapılmakla birlikte (Kargın ve Bıkmaz, 2007), bu tür çalışmalar öğretmen eğitiminin niteliğini yükseltmemektedir (Yüksel, 2013).

21. yüzyılın öğretmeni nasıl olmalıdır? Türkiye, öğretmen eğitiminde gelişmiş ülkelerin neresinde yer almaktadır? Bu gibi sorular öğretmen yetiştirmede geleneksel yaklaşımların sorgulanmasını gündeme getirmiştir. Araştırmalar hizmet sektöründe yaşanan değişimin eğitim örgütlerinde çok yavaş işlediğini ortaya koymaktadır. Günümüz eğitiminde değişimi anlayan, dünya sorunlarına akılcı çözümler arayan öğrenciler yetiştirme, eğitim sisteminde bazı düzenlemeler yapmayı gerektirmektedir. Kısacası bilmeyi, yapmayı, beraber yaşamayı ve birey olmayı öğrenen gençlerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, 21. Yüzyıl eğiticileri, bilgisayar ve internet kullanabilen, hizmet içi eğitimle anlayış değiştiren, büyük bir bütünün parçası olarak çalıştığına farkında olan ve gelecekle ilgili

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

değerler dizisine ve becerilere sahip bireyler olmalıdırlar (Hergüner, 1998). Günümüzde hızla gelişen bilgi ve teknoloji toplumunda, öğrencilerin yeni bilgi ve beceri alanlarında uzmanlaşmalarını, büyük bilgi yığınları içinde dolaşarak öğrenmeyi ve üst düzeyde düşünme ve sorun çözme yeteneklerine sahip olmalarını gerektirmektedir (Özdemir ve Çanakçı, 2005). Bir araştırmada, öğrenciler, alanla ilgili uygulama derslerinin artırılmasını, ders içeriklerinin güncellenmesini ve günümüz koşullarıyla uyumlu hale getirilmesini ve seçmeli derslerin sayısının artırılmasını talep etmektedirler (Kavas ve Bugay, 2009).

Türkiye’de yapılan bir araştırmada, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim sürecinde, derslerin işlenişine ve öğretim elemanlarının tutumuna yönelik görüşleri “biraz katılıyorum” düzeyinde (Gökçer, 2012) iken, Semeci’nin (2004) çalışmasında ise “orta” düzeyde bulunmuştur. Bulgular öğretmenlik uygulaması derslerinde öğretmen adaylarına yeterli rehberliğin yapılmadığını göstermektedir (Kıraz, 2002). Milli Eğitim Bakanlığının 2017 yılında yaptığı bazı iyileştirmelerden sonra öğretmenlik uygulamasıyla ilgili çalışmalarda bir dereceye kadar iyileşme sağlandığı bulgularına rastlanmaktadır (Gül ve Çelik, 2018).

2) Öğretmenlerin Kişisel Mesleki Yetkinliği

Yetkinlik, bilgiyi kişisel, sosyal ve/veya metodolojik becerileri iş ve çalışma ortamları ile mesleki ve kişisel gelişim konusunda kullanabilme yeteneğidir (Güneş, 2012, s. 2). Kişisel yetkinlik kavramı bireyin istihdamında önemli bir yer tutmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bu amaçla öğretmen adaylarını mülakata almaktadır. Mülakatta onların iletişim, sorun çözme becerileri, başarı ve sonuçlara yönelim gibi özelliklerine bakılmaktadır.

Yetkinlik inancını, bir performansı başarılı şekilde yapabilmek için gerekli eylemleri örgütleyebilme ve bu eylemleri gerçekleştirebilme kapasitesi hakkındaki yargılar oluşturur (Bandura,1986). Bir bakıma yetkinlik, bir davranışı başarılı bir şekilde yapabilmek için çaba harcama, önüne çıkan engelleri aşmaya yönelik ısrar, o konuda kendisini ne kadar yeterli gördüğüne ilişkin inançtır (Gündüz ve Çelikkaleli, 2009). Kısaca belirtmek gerekirse kendisini herhangi bir konuda yeterli görme durumu olarak özetlenebilir.

Mesleki yetkinlik bir kişinin görevini doğru ve ustaca yapabilmesi için sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek ve davranışlar ile gerekli beceri, bilgi, yeterlilik veya kapasiteye sahip olma olarak tanımlanmaktadır (Smith, 2012). Mesleki yetkinlikler temel, yönetsel ve beceri olmak üzere üç grupta toplanabilir. Temel yetkinlikler her meslek üyesinin sahip olması gereken yetkinlikleri, yönetsel etkinlikler planlama ve örgütleme gibi yetkinlikleri, mesleki yetkinlikler ise herhangi bir mesleğe özgü becerileri kapsar (Akgeyik, 2012). Bu bakımdan her öğretmenin kendisini mesleki bakımdan yetkin görmesi onun mesleki bakımdan yeterliğine işaret eder. Mesleki yetkinliklerin bir kısmı hizmet öncesi eğitim içinde kazanılmaktadır.

Öğretmen olarak çalışan ve kendisine bu mesleği seçmiş bireyler elbette bazı kişisel mesleki yetkinliklere sahiptirler. Onlar bu yetkinlik ve becerilerin önemli bir kısmını eğitim fakültelerinde almış oldukları teorik dersler içinde veya öğretmenlik uygulaması derslerini içinde kazanırlar. Öğretmenlik uygulaması

dersleri, kuramsal bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesinde özel bir öneme sahiptir. Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamaları sayesinde edinmiş oldukları kuramsal bilgileri gerçek sınıf ortamında gözlemleyip uygulama imkânı bulmaktadırlar (Aytaç ve Er, 2018.; s. 17). Elbette öğrencilere rehberlik edecek uygulama öğretmeni ve öğretim elemanlarının çabaları da önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalar bu tür çalışmaların etkililiği ortaya koymaktadır (Özkan, Albayrak ve Berber, 2005).

Bandura'ya (1986) göre, yetkinlik bir performansı başarıyla yapabilmek için gerekli olan eylemleri organize edebilme ve bu eylemleri gerçekleştirebilme kapasiteleri hakkındaki yargılardır (Akt. Gündüz ve Çelikkalele, 2009, s.120). Öğretmen adayları, sahip oldukları mesleki yetkinliklerinin geriye kalan kısmını ise gerçek iş ortamında kazanmaktadırlar. Gerçek iş ortamında öğretmen adayı, güçlüklerle karşılaşmakta ve eksik yönlerini daha iyi görebilmekte ve bağımsız olarak stratejik kararlar alabilmektedir. Göreve yeni başlayan aday öğretmenler, öğretimi planlama, sınıf etkinliklerine katılma ve bunlara uygun yöntem ve teknikler seçme konusunda, okulda kazanmış oldukları mesleki yetkinlerini kişisel olarak geliştirmeye gayret gösterirler.

Mesleki yetkinlik, bireyin mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve eylemleri gerçekleştirebilmelerine ilişkin yargıları içerdiğine göre, öğretmen adaylarının kendilerini mesleki bakımdan ne kadar yetkin gördükleri bu bakımdan oldukça önem kazanmaktadır. Başka bir deyişle, öğretmenlerin mesleki yetkinliği, öğretmen adaylarının gelecekte karşılaşacağı güç durumların üstesinden gelme ve başarılı olma konusunda kendisini ne derece yetkin gördüğü ile ilgili bir kavram olarak görülmektedir. Gencer (2017), aday öğretmenlerin tutumlarına ilişkin ölçek geliştirme çalışmasında, mesleki yetkinliği mesleki tutumun bir alt boyutu olarak görmektedir. Mesleki bakımdan yetkin olan bir öğretmenin mesleğe karşı tutumlarının da olumlu olacağı söylenebilir. Bir başka çalışmada, kişisel mesleki yetkinlik kavramı, bağımsız çalışabilme-sorumluluk alabilme yetkinliği, alana özgü yetkinlik, öğrenme yetkinliği, iletişim-sosyal yetkinliği olmak üzere dört boyutta ele alınmıştır (Kazu ve Demiralp, 2017).

3)Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimi ile Mesleki Yetkinlikleri Arasında İlişki

Türkiye'de eğitim fakültesi mezunu öğretmen adayları, Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) sonuçlarına göre aday öğretmen olarak atanmaktadırlar. Aday öğretmenlerin atamaları genellikle öğretmen açığı bulunan doğu illerine yapılmaktadır. Bu öğretmenlerin almış oldukları hizmet öncesi eğitimleri kısmen yeterli olsa bile, aday öğretmenler ilk atandıkları yerlerde çeşitli sorunlarla karşılaşabilmekte ve kişisel mesleki yetkinliklerini kullanma ihtiyacı hissetmektedirler. Yapılan bir çalışmada, aday öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar, öğretimi planlama ve uygulama, sınıf yönetimi, fiziksel çevreye uyum sağlama, toplumla ilişkiler olarak sıralanmıştır (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018).

Öğretmenlerin etkili olarak görevlerini yerine getirememeye nedenleri çeşitli olmakla birlikte, bunlardan en önemli ikisi, hizmet öncesi eğitim programlarının yetersizliği ve adayların mesleki yetkinliğinin zayıf olmasıdır. Güneş'in (2012)

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

yapmış olduğu bir çalışmada, üniversitelerde daha çok kuramsal bilgilerin verildiği, ölçme ve değerlendirmenin bu bilgileri ölçmeye yönelik olduğu, becerilerin uygulanmasına yeterince yer verilmediği bildirilmektedir. Başka bir çalışmada ise, aday öğretmenlerin kendi yetersizliklerinden hem de program ve öğrenci özelliklerinden kaynaklı, öğretimi planlama ve uygulama konusunda güçlük yaşadıkları dile getirilmiştir (Kozioğlu ve Senemoğlu, 2018), Bulgulara dayalı olarak, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimin etkililiğini artırmak için eğitim programlarında, araştırma uyumlu bir yaklaşımın izlenmesinin gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Böyle bir yaklaşım, anlaşılır, işbirliğine dayalı stratejileri içeren bir anlayışı öngörür (Gökçe ve Demirhan, 2005: 195).

Öğretmen adaylarının performanslarını etkileyen önemli nedenlerden diğeri, onların mesleki yetkinliklerinin zayıf olmasıdır. Mesleki yetkinliklerin zayıflığı her ne kadar hizmet öncesi eğitimden kaynaklanıyor olsa da aday öğretmenlerin ilk olarak atandıkları yerlerde, hizmet öncesi eğitimde üzerinde durulmayan bazı sorunlarla karşılaşmaları ve bunları çözmek için çaba sarf etmeleriyle ilgilidir. Bandura'ya (1969) göre, davranışsal, bilişsel ve çevresel etkilerin sürekli birbiriyle etkileşimi sonucunda kişilik oluşur. Gözlemsel öğrenme, bazı mesleki davranışların kazanılması bakımından önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Köknel, Özügürlü ve Bahadır, 1993, s.152).

Mesleki yetkinlik, mesleğiyle ilgili bilgiyi, kişisel, sosyal ve/veya metodolojik becerileri iş ve çalışma ortamları ile mesleki ve kişisel gelişim konusunda kullanabilme yeteneğidir. Türkiye Yükseköğrenim Yeterlikler Çerçevesi kapsamında yetkinlik, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü mesleki yetkinlik kavramları ile tanımlanmaktadır (Güneş, 2012). Bu bağlamda, sistemin sağlıklı olarak değerlendirilebilmesi için öğretmen adaylarının mesleki yetkinliklerinin belirlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Pedagojik formasyon eğitimi öğrencilerinin yetkinlikleri ile ilgili yapılan bir çalışmada, bilgi ve beceriler yetkinliği orta, bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme ile öğrenme ve alana özgü yetkinliğin ortanın biraz üzerinde, iletişim ve sosyal yetkinlik puanlarının ortanın altında olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Yıldız ve Yıldız, 2018). Yukarıda özetlendiği gibi aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin yeterlikleri yanında onların kişisel mesleki yetkinliklerinin bilinmesi de bir o kadar önemlidir. Bu çalışmada aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yeterlikleri ele alınarak incelenmiş ve onların hizmet öncesi eğitimleri ile mesleki yetkinlikleri arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yeterliklerini incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri hangi düzeydedir?

2. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi ve kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin görüşleri: cinsiyet, branş, yaş, çalıştığı kurum, konum, sendikali olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

3. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama, geçmişte ya da halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırmalardır. Bu araştırmada ise ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2012, 79). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yeterliklerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmaya böyle bir model uygun düşmektedir.

Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Şırnak ilinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılında aday öğretmen olarak çalışan 885 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, iki aşamalı tabakalı ve basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle toplanmıştır. Şırnak ilinde her bir ilçedeki kamu okulları kendi içinde tabakalara ayrılmıştır. Bunlar içinden basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle araştırmaya katılacak öğretmenler seçilmiştir. Tabakalama örneklemede, evren çeşitli özelliklerine göre alt gruplara dağıtılır, yani tabakalanır. Böylece daha az sayıda bir öğretmenden elde edilen veriler ile evreni temsil etme imkânı sağlanmıştır (Ural, 2011: 42). Öğretmenlere pandemi döneminde ölçekler elektronik posta yoluyla gönderilmiş ve 155 ölçek geri dönmüştür. Bunlardan 3 tanesi usulüne uygun doldurulmadığı için değerlendirilmeye alınmamıştır. 152 aday öğretmenin doldurduğu ölçekler araştırmanın amacına uygun olarak istatistiksel işleme tabi tutulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğretmenlere İlişkin Kişisel Bilgiler

Değişken cinsi	Değişken türü	f	%	Değişken cinsi	Değişken türü	f	%
Cinsiyet	Kadın	110	72	Konum	Köy	100	66
	Erkek	42	27			Şehir	52
Branş	Sınıf ögr.	40	26	Sendika d.	Sendikali	45	30
	Alan ögr.	112	74			Sendikasız	107
Yaş	20-25 yaş	79	52	Kurum	İlk	44	29
	26-30 yaş	73	48			Orta	71
						Lise	37

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun kadın ve alan öğretmeni olduğu, yaşları bakımından birbirine yakın oranlarda, çalıştığı kurum bakımından ortaokul öğretmeni, çoğunluğunun köyde çalıştığı ve herhangi bir sendikaya üye olmadığı anlaşılmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, Kazu ve Demiralp tarafından geliştirilen (2017) Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği ile Kozikoğlu ve Senemoğlu tarafından geliştirilen (2018) Hizmet Öncesi Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Algı Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile veriler toplanmıştır. Kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaş, kurum düzeyi, okulun konumu, brans, sendikalı olup olmadığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği 18 maddeden oluşmakta ve likert türü ölçekte, tamamen uyuyor (5), çok uyuyor (4), orta derecede uyuyor (3), az uyuyor (2) ve hiç uymuyor (1) seçenekleri yer almaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin yeterli olduğu, doğrulayıcı faktör analizi sonunda ölçeğin ilgili yapıyı ölçtüğü belirtilmiştir. Ölçeğini güvenirlik katsayıları ise sırasıyla BÇSAY alt boyutunda ,81; AOY alt boyutunda ,85; OY alt boyutunda ,86; İSY alt boyutunda ,74 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise bu değerler BÇSAY alt boyutunda ,72; AOY alt boyutunda ,80; OY alt boyutunda ,64; İSY alt boyutunda ,59 ve toplamda ,84 olarak hesaplanmıştır.

Hizmet Öncesi Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Algı Ölçeği 25 maddeden oluşmakta ve likert türü ölçekte yetersiz (1), düşük düzeyde (2), orta düzeyde (3), iyi düzeyde (4) ve çok iyi düzeyde (5) seçenekleri yer almaktadır. Ölçek, Öğretimi planlama ve uygulama ile Öğrenci, meslektaş, yönetici, veli ve toplumla ilişkiler olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin olduğu iki faktörün açıkladığı varyansın % 53,69 olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının birinci faktör için ,94, ikinci faktör için ,89 ve toplamda ,94 olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada ise bu değerler öğretimi planlama ve uygulama alt boyutunda ,92, öğrenci, meslektaş, yönetici, veli ve toplumla ilişkiler alt boyutunda ,83 ve toplamda ,92 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeklerin yeterince güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verileri analizi

Verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Kolmogorow-Smirnov normallik testi sonucuna göre, verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldığından araştırma probleminin çözümüne yönelik alt problemlere ilişki bulguların ortaya konmasında parametrik testler kullanılmıştır. Normal dağılım değerleri KMYÖTOPL kadın= ,2000; erkek =,074; HÖYÖTOPL kadın=,200*; erkek=,021). Böylece verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t-testi, üçlü karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için pearson momentler çarpımı korelasyon tekniğinden yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak ,05 seçilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın alt problemleri sırasıyla ele alınmış ve bunlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular tablolar halinde özetlenmiş ve daha sonra bunlar her tablonun altında yorumlanmaya çalışılmıştır.

1) *Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri hangi düzeydedir?*

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ile kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 Aday Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitim Yeterlikleri İle Kişisel Mesleki Yetkinliklerine İlişkin Bulgular

Bağımlı Değişken	Alt Boyutlar	$\bar{x}$	ss
Aday Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitim Yeterlikleri (HÖEY)	Öğretim planlama ve uygulama (ÖPU)	4,10	.48
	Öğrenci, meslektaş, yönetici, veli ve toplumla ilişkiler (ÖMYT)	4,20	.52
Aday Öğretmenlerin Kişisel Mesleki Yetkinlikleri (KMY)	Bağımsız Çalışabilme-Sorumluluk Alabilme Yetkinliği (BCSAY)	1,74	.51
	Alana Özgü Yetkinliği (AOY)	1,93	.57
	Öğrenme Yetkinliği (ÖY)	1,91	.50
	İletişim-Sosyal Yetkinliği (ISY)	2,39	.71

Tablo 2’de aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterliklerinin öğretimi planlama ve uygulama ile öğrenci, meslektaş, yönetici, veli ve toplumla ilişkiler alt boyutlarında “iyi düzeyde” olduğu görülmektedir. Aday öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinliklerinin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, alana özgü yetkinlik, öğrenme yetkinliği alt boyutlarında “az uyuyor”, iletişim-sosyal yetkinlik alt boyutunda ise “orta derecede uyuyor” seçeneğinde yer aldığı görülmektedir.

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yeterliklerinin iyi düzeyde olduğu ancak kişisel mesleki yetkinliklerinin yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Aday öğretmenlerin iletişim ve sosyal konularda orta, diğer düzeylerde az düzeyde bir mesleki yetkinliğe sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

2) Aday Öğretmenlerin Hizmet Öncesi ve Kişisel Mesleki Yetkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Bakımında Karşılaştırılması

Aday öğretmenleri görüşleri cinsiyet, branş, yaş, konum, sendikalı olma ve kurum değişkenlerine karşılaştırılmıştır. Bunlara ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3 Aday Öğretmenlerin Hizmet Öncesi ve Kişisel Mesleki Yetkinliklerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Branş, Yaş, Konum, Sendikalı Olma Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Değ. Türü	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Hizmet Öncesi Eğitim Yetenekleri (HÖEY)	Cinsiyet	Erkek	110	4,13	,43	150	1,08	,281
		Kadın	42	4,22	,44			
	Branş	Sınıf ögr.	40	4,31	,43	150	2,73	,007*
		Alan ögr.	112	4,10	,42			
	Yaş	20-25	79	4,45	,42	150	,126	,090
		26-30	73	4,16	,45			
	Konum	Köy	52	4,15	,40	150	,188	,851
		Şehir	100	4,16	,45			
	Sendikalı olma	Sendikalı	45	4,05	,45	150	1,93	,055
		Sendikasız	107	4,20	,42			
Kişisel Mesleki Yetkinlikleri (KMY)	Cinsiyet	Erkek	110	2,02	,40	150	1,28	,202
		Kadın	42	1,92	,47			
	Branş	Sınıf ögr.	40	1,86	,43	150	2,36	,019*
		Alan ögr.	112	2,04	,41			
	Yaş	20-25	79	2,05	,38	150	1,82	,070
		26-30	73	1,93	,47			
	Konum	Köy	52	1,92	,47	150	1,45	,149
		Şehir	100	2,03	,40			
	Sendikalı olma	Sendikalı	45	2,19	,35	150	3,73	,000*
		Sendikasız	107	1,91	,43			

Tablo 3'te aday öğretmenlerin görüşleri bazı değişkenler bakımından karşılaştırılmıştır. Hizmet öncesi eğitim yetkinliklerine ilişkin öğretmen görüşleri, cinsiyet, yaş, konum, sendikalı olma değişkenlerine göre farklılık göstermezken branş değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık sınıf öğretmenleri lehinedir.

Kişisel mesleki yetkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri, cinsiyet, yaş, konum değişkenlerine göre farklılık göstermezken branş ve sendikalı olma değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık alan öğretmenleri ve sendikalı öğretmenler lehinedir. Hizmet öncesi eğitimde sınıf öğretmenleri

kendilerini daha yeterli görmekte-dirler. Kişisel mesleki yetkinlikler bakımından ise alan öğretmenleri ve sendikalı öğretmenler diğerlerine göre kendilerini daha yetkin olarak görmekte-dirler.

Aday öğretmenlerin kurum değişkenine göre görüşleri arasında bir olup olmadığını ortaya koymak için üç değişken arasında bir karşılaştırma yaparken tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniğinden yararlanılmıştır. Buna ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Aday Öğretmen Görüşlerinin Kurum Değişkenine Göre Karşılaştırılması ANOVA Testi Sonuçları

Bağımlı D.	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p
Kişisel	Gruplararası	,306	2	,153	,824	,441
Mesleki	Gruplarıçi	27,694	149	,186		
Yetkinlikleri (KMY)	Toplam	28,000	151			
Hizmet	Gruplararası	,675	2	,338	1,787	,171
Öncesi Eğitim	Gruplarıçi	28,151	149	,189		
Yeterlikleri (HÖEY)	Toplam	28,826	151			

Tablo 4’te öğretmen görüşlerinin kurum değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda ilk, orta ve lisede çalışan öğretmenlerin görüşlerinin kişisel mesleki yetkinlikler ve hizmet öncesi eğitim yeterliklerine ilişkin görüşlerinin farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

3) *Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasında bir ilişki var mıdır?*

Araştırmanın bu alt problemine çözüm bulmak amacıyla öğretmenlerin görüşleri arasında bir ilişki olup olmadığı pearson momentler çarpımı korelasyonu ile belirlenmeye çalışılmıştır. Buna ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Aday Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimleri ile Kişisel Mesleki Yetkinlikleri Arasında Bir İlişki

	BCSAY	AOY	OY	ISY	HÖPU	ÖMYT	KMYÖTOPL
BCSAY	1						
AOY	,607***	1					
OY	,586***	,656***	1				
ISY	,249**	,091	,434***	1			
HÖPU	-,614***	-,624***	-,734***	-,274**	1		
ÖMYT	-,250**	-,174*	-,429***	-,282***	,514***	1	

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

KMYÖTOP	,776**	,744**	,866**	,645**	-,720**	-,375*	1
HÖYÖTOP	-,488**	-,448*	-,661**	-,320	,858**	,882**	-,620**

*p<.05 **p<.01 ***p<.001

Kısaltmalar: Öğretim planlama ve uygulama (ÖPU); Öğrenci, meslektaş, yönetici, veli ve toplumla ilişkiler (ÖMYT); Bağımsız Çalışabilme-Sorumluluk Alabilme Yetkinliği (BCSAY); Alana Özgü Yetkinliği (AOY); Öğrenme Yetkinliği (ÖY); İletişim-Sosyal Yetkinliği (ISY),

Tablo 5'te aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasındaki ilişki yer almaktadır. Korelasyon tablosuna göre öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinlikleri alt boyutları arasında bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme ile alana özgü yetkinlik arasında yüksek düzeyde ($r=,60$), öğrenme yetkinliği arasında orta düzeyde ($r=,58$), iletişim sosyal yetkinliği arasında zayıf düzeyde ($r=,24$) olumlu bir ilişki görülmektedir. Alana özgü yetkinlik ile öğrenme yetkinliği arasında yüksek düzeyde ($r=,65$), iletişim sosyal yetkinliği arasında çok zayıf ($r=,09$) olumlu bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme yetkinliği ile iletişim sosyal yetkinlik arasında orta düzeyde ($r=,43$) olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimine ilişkin öğretimi planlama ve uygulama ile öğrenci, meslektaş, yönetici ve toplumla ilişkiler boyutları arasında orta düzeyde ($r=,51$) pozitif bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri alt boyutları arasında Bağımsız çalışma ve sorumluluk alabilme ile öğretimi planlama ve uygulama arasında yüksek negatif bir ilişki ($r=-,61$), öğrenci, meslektaş, yönetici ve toplumla ilişkiler boyutu arasında düşük negatif bir ilişki ($r=-,25$) olduğu, alana özgü yetkinlik ile öğretimi planlama ve uygulama arasında yüksek negatif ($r=-,62$), öğrenci, meslektaş ve toplumla ilişkiler boyutunda düşük negatif ($r=-,17$), öğrenme yetkinliği ile öğretimi planlama ve uygulama arasında yüksek negatif ($r=-,73$), öğrenci, meslektaş ve toplumla ilişkiler boyutu arasında orta düzeyde negatif ($r=-,42$) bir ilişki bulunmuştur. Kısaca belirtmek gerekirse, hizmet öncesi eğitim ile öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinlikleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bunun önemli bir sebebi aday öğretmenlerin iyi bir hizmet öncesi eğitim almalarına rağmen mesleğin daha başında oldukları için kişisel mesleki yetkinliklerinin düşük düzeyde olmasıdır. Başka bir anlatımla henüz kişisel mesleki yetkinlik kazanmamış olduklarını göstermektedir. Kişisel mesleki yetkinlik alt puanları arasında olumlu bir ilişkinin olması, kişisel yetkinlik kavramının bir bütün olduğunu ve birinin diğer boyutu olumlu etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Yani öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin iyi olması onların kişisel mesleki yetkinliklerini artırmamakta aksine kişisel mesleki yetkinlik öğretmenin mesleğini yaptığı süre içinde zaman içinde mesleki deneyimlerle kazanılmaktadır.

Tartışma

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinliklerinin incelendiği bu çalışmada, öğretmenler kendilerini hizmet öncesi eğitimin hem *öğretimi planlama ve uygulama* hem de *öğrenci, meslektaş, yönetici,*

veli ve toplumla ilişkiler alt boyutlarında iyi düzeyde görmektedirler. Kısaca belirtmek gerekirse, aday öğretmenler iyi bir hizmet öncesi eğitim aldıklarını kabul etmektedirler. Öğretmen atamalarına bakıldığında, bazı alanlardan çok az sayıda öğretmen atandığı ve KPSS puanlarının bu alanlarda oldukça yüksek olduğu bir gerçektir. Araştırmaya katılan öğretmenler atanabildiklerine göre, bunların iyi bir hizmet öncesi eğitim aldıkları söylenebilir.

Gökçer (2012), aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerine yönelik araştırmasında, derslerin işlenmesine ve öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri biraz katılıyorum düzeyindedir. Şen ve Erişen'in (2002) araştırmasında, öğretim elemanlarının öğretmen adayları için gerekli konu alanı bilgisini yeterince göstermedikleri bulgularına yer verilmiştir. Başka bir çalışmada, öğretmen adaylarının meslek derslerine karşı tutumları düşük bulunurken, öğretim elemanları mesleki bakımdan yeterli görülüşlerdir (Gül, 2017). Diğer bir çalışmada öğrenciler öğretim elemanlarını mesleki nitelikler bakımından yetersiz bulmuşlardır (Beyhan, 1994). Bu çalışmalar araştırma bulgularıyla tutarlık göstermemektedir. Koçyiğit ve Eğmir'in (2019) çalışmasında, öğretmenler hizmet öncesinde aldıkları alan eğitiminin iyi ancak meslek bilgisine ilişkin eğitimlerinin eksik olduğunu, alan derslerinin kendilerine çok şey kattığını bildirmişlerdir. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin yeterli düzeyde olmadığı yönünde bulgulara da rastlanmaktadır (Aksoy, 2013; Senemoğlu, 2011; Oskay vd, 2010).

Aday öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin bulgulara bakıldığında, yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Aday öğretmenlerin *bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, alana özgü yetkinlik, öğrenme yetkinliklerinin az, iletişim-sosyal yetkinliklerinin* ise orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Daha mesleğin başında olan aday öğretmenlerin mesleki bakımdan kendilerini henüz yeterli hissetmedikleri anlaşılmaktadır. Başkalarıyla iletişim kurma ve sosyal yönden ise kendilerini vasat olarak değerlendirmişlerdir. Mesleki yetkinliğin öğretmenlik mesleğini icra ederken kazanılacağı, bu becerilerin kazanılmasında kişinin kendi çabalarının etkili olduğu gerçeği göz önüne alındığında bulguların gerçeği yansıttığı söylenebilir. Günümüzde aday öğretmenlikte genel yaklaşım; öğretmenliğe atandıktan sonra mesleğin yeterliklerinin zaman içinde nasıl olsa bir şekilde öğrenileceği biçimindedir (Buldu, 2014). Bir çalışmada, okul öncesi öğretmenleri kendilerini özel eğitim öğretmenlerine göre daha yetkin olarak görmüşlerdir (Çiftçi, 2015). İstanbul ilinde yapılan bir çalışmada, öğretmenler hizmet öncesinde verilen eğitimin kendilerine mesleki yetkinlik bakımından değerler ve rol model eğitimi sağladığı, kendilerine kazandırılan en önemli yetkinliğin iletişim becerileri olduğunu, eğitim fakültelerinde verilen eğitimin teorik kaldığını ve uygulama imkânlarının yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir (Alpaydın, Kocabaş, Dervişoğulları ve Çakır, 2019).Bulgular bu çalışmayla kısmen tutarlılık göstermektedir. Öğretmen adaylarının mezun oldukları fakültenin onların mesleki yetkinlik inançları üzerinde önemli etken olduğu dile getirilmiştir (Çapri ve Çelikalı, 2008).

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim yetkinliklerine ilişkin görüşleri, diğer değişkenlere göre farklılık göstermezken branş değişkenine göre farklılık göstermektedir. Sınıf öğretmenleri bu konuda kendilerini alan öğretmenlerine göre aldıkları hizmet öncesi bakımından daha yetkin görmektedirler. Bulgu sınıf öğretmenlerinin alan öğretmenlerine göre daha iyi bir hizmet öncesi eğitim aldıkları şekilde yorumlanabilir. Bir araştırmada sertifika programlarında verilen eğitimin tartışmaya açık olduğu (Doğanay vd, 2015) bulguları araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Kişisel mesleki yetkinliklere ilişkin öğretmen görüşleri, cinsiyet, yaş, konum ve kurum değişkenlerine göre farklılık göstermezken branş ve sendikali olma değişkenine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık alan öğretmenleri ve sendikali öğretmenler lehinedir. Kişisel mesleki yetkinlikler bakımından alan öğretmenleri ve sendikali öğretmenler diğerlerine göre kendilerini daha kişisel mesleki yetkinlikler bakımından daha iyi görmektedirler. Başka bir anlatımla, alan öğretmenleri sınıf öğretmenlerine göre, kişisel mesleki bakımdan daha fazla geliştirmek zorunda hissetmektedirler. Alan öğretmenleri, öğrencilerine iyi bir alan eğitimi bilgisine sahip olduğunu hissettirmelidirler. Sınıf öğretmenlerinin hitap ettiği öğrencilerin bilişsel yetenekleri dikkate alındığında buna çok gerek olmadığı anlaşılır. Diğer yandan bir aday öğretmenin bir sendikaya üye olması, kendisini bir gruba dâhil etme bakımından değerlendirildiğinde, kişisel mesleki yetkinliklerini geliştirme bakımından olumlu bir adım olarak görülebilir.

Araştırmanın merak edilen önemli problemlerinden birisi, aday öğretmenlerin almış oldukları hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasında bir ilişkinin var olup olmadığıdır. Yapılan korelasyon analizinde, aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasında ters yönlü yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bulgu aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinin artması halinde kişisel mesleki yetkinlik ihtiyaçlarının azalacağı biçiminde yorumlanabilir. Başka bir yorum ise, kişisel mesleki yetkinliğin hizmet öncesi eğitimin ötesinde meslek içinde yani bizzat meslek icra edilirken kazanılacağı varsayımdır. Bundan başka kişisel mesleki yetkinlik alt boyutları arasında yüksek, orta ve zayıf düzeyde pozitif; hizmet öncesi eğitim alt boyutları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar beklenen bir durum olarak kabul edilebilir. Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin katılmış olduğu bir araştırmada, öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitime ilişkin algıları iyi ve kişisel mesleki yetkinlikleri çok iyi düzeyde bulunmuştur (Yıldız, 2020). Aynı çalışmada, öğrencilerin hizmet öncesi eğitime ilişkin algıları ile kişisel meslek yetkinlikleri arasında orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bulgular bu çalışmanın bulgularıyla örtüşmemektedir.

Sonuç ve öneriler

Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitime ve kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin algılarının incelendiği bu çalışmada, Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitime ilişkin algılarının iyi olduğu, kişisel mesleki yetkinliklerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimin

yeterliğine ilişkin görüşleri branş değişkenine göre, kişisel mesleki yetkinliklerine ilişkin algıları ise branş ve sendikalı olma değişkenlerine göre farklılık göstermektedir. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi eğitime ilişkin algıları ile kişisel mesleki yetkinlikleri arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İyi bir hizmet öncesi eğitim almanın kişisel mesleki yetkinlikleri artırmasına rağmen bu tür yetkinliklerin meslek içinde kazanılacağı düşünülmektedir.

Bu sonuçlara dayalı olarak aday öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinliklerinin artırılmasına yönelik eğitim fakültelerinde, bazı çalışmaların yapılması yararlı olacaktır. Öğretmen adaylarının sosyal aktivitelere katılması, öğrenci topluluklarında görev alması, öğretmenlik uygulamalarının daha etkili yürütülmesi, öğretmen adaylarının farklı koşullarda uygulama yapmalarına imkân sağlanması önerilmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin kişisel mesleki yetkinliklerinin neden düşük çıktığına yönelik nitel çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Akgeyik T. (2002). İnsan kaynaklarında yetkinlik yönetimi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 52(1);69-89.
- Aksoy, E. (2013). A.B.D (New York), Finlandiya, Singapur ve Türkiye’de öğretmen eğitimindeki dönüşümler (2000-2010). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Alpaydın, Y., Kocabaş, C, Dervişoğulları, M ve Çakır, G., S. (2019). Öğretmenlik eğitiminde kazandırılan yeterliklerin öğretmenlik mesleği ile uyumu: öğretmen görüşlerine dayalı bir karma araştırma, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49, 17-49, DOI: 10.15285/maruaeabd.525252
- Aytaç, A. ve Er, K., O. (2018). Türkiye’de ve Finlandiya’da hizmet öncesi sınıf öğretmeni yetiştirme programlarındaki öğretmenlik uygulamalarının karşılaştırılması, *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 10-19.
- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall
- Barber, M. & Mourshed, M. (2007). *How the world’s best-performing school systems come out on top*. London: McKinsey and Company.
- Beyhan, N.(1994), *İlkokullarda sınıf öğretmeni yetiştiren eğitim yükseköğretimindeki öğretim elemanı ve öğrencilerin ideal bir öğretim elemanının nitelikleri hakkındaki görüşleri ile kendi kurumlarındaki öğretim elemanlarının bu niteliklere uygunluklarının karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Buldu, M. (2014). Öğretmen yeterlik düzeyi değerlendirmesi ve mesleki gelişim eğitimleri planlanması üzerine bir öneri, *Milli Eğitim*, 204, 114-134.
- Cochran-Smith, M. (2000). The future of teacher education: Framing the questions that matter. *Teaching Education*, 11(1), 13-24, DOI: 10.1080/ 1047621005 0020327.

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

- Çapri, B., ve Çelikalı, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33-53.
- Çiftçi, H., D. (2015). Özel eğitim merkezlerinde Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Yetkinlik ve Tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, *Mediterranean Journal of Humanities*, 5(1), 221-241. DOI: 10.13114/MJH.2015111378
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57(3), 300-314.
- Doğanay, A., Taş, M. A., Yeşilpınar, M., Yolcu, E., Türkkın, T., B., Sari, M., Karakuş, M., Aybek, B., Sadık, F. ve Akbulut, T. (2015). *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5 (9), 1-21.
- Erten Gökçe* E. ve Demirhan, D. (2005). Öğretmen eğitiminde yenilikçi bir yaklaşım mı yoksa geleneksel bir anlayış mı?, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (2), 187-195
- Esen, A. ve Çiftçi, İ. (2000). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme yetersizliği ile ilgili bilgilerinin belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (8), 85-90
- Gencer, N. (2017). Aday öğretmen yetiştirme programına yönelik aday öğretmen tutum ölçeği'nin geliştirilmesi (aötö): geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2, 1771-1797.
- Gül, İ. ve Çelik, Y. (2018). Yeni düzenlemeler bağlamında öğretmenlik uygulaması dersinin Etkililiğinin değerlendirilmesi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 15(4), 12-31.
- Gül, İ. (2017). The Relationship between Teacher Candidates' Attitudes towards Teacher Credentialing Courses and Instructor Behavior, *Universal Journal of Educational Research* 5(12):, 2274-2285.
- Gökçer, N. (2012). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimleri sürecinde derslerin işlenişine ilişkin görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 196, 124-141.
- Gündüz, B. ve Çelikalı, Ö. (2009). Okul psikolojik danışmanlarında mesleki yetkinlik inancı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 119-133.
- Güneş, F., (2012). Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler, *Journal of Higher Education and Science*, 2(1), 1-9.
- Güneş, F. (2012). Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (1), 1-9.
- Gürsoy, H. (2003). Öğretmen yetiştirmede sorunlar ve öneriler. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 28 (299), 28-35.
- Hergüner, G. (1998). 21. yüzyılda eğitimcileri eğitimi ve okul düzeni, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15, 287-294.
- Kamupersoneli.net (2019). Atama bekleyen Öğretmen sayısı 2023'e kadar 1 milyona ulaşması bekleniyor! Eğitim-Sen'den flaş açıklamalar. <https://www.kamupersoneli.net/150212/atama-bekleyen-ogretmen-sayisi->

2023e-kadar-1-milyona-ulasmasi-bekleniyor-egitim-senden-flas-aciklamalar/ Erişim: 23.03.2021

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kargın, T. ve Bıkmaç, F. H. (2007). *Eğitim bilimleri bakış açısıyla eğitim fakülteleri ve akreditasyon çalışmaları*, 1-3Mart. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No: 204.
- Kavas, A. Büyükgöze, Bugay, İ. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 13-21.
- Kazu, H. ve Demiralp, D. (2017). Öğretmen adayları için kişisel-mesleki yetkinlikler algı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23 (3), 425-464.
- Kiraz, E.(2002).Öğretmen adaylarının hizmet öncesi mesleki gelişiminde uygulama öğretmenlerinin işlevi, *Eğitim ve Uygulama*, 1(2), 183-196
- Kocuyigit, M. ve Egmir, E. (2019). Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim deneyimleri: öğretmen yetiştirme üzerine bir analiz. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(30), 320-346.
- Kozikoğlu İ., ve Senemoğlu N., (2018).Hizmet öncesi eğitimin yeterliğine ilişkin öğretmen algı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 552-576.
- Kozikoğlu İ., ve Senemoğlu N., (2018). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler: nitel bir çözümleme, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 341-371.
- Köknel, Ö., Kurban Ö. ve Güler A. B. (1993). *Davranış bilimleri. ruh bilim*. İstanbul: Yaylım Matbaası.
- Memduhoğlu, H. B. ve Kayan, M. F. (2017). Öğretmen seçme ve atama uygulaması olarak kamu personeli seçme sınavına (KPSS) ilişkin öğretmen adaylarının algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 1259-1288.
- Oskay, Ö., Erdem, E, Akkoyunlu, B., Soran, H. ve Yılmaz, A. (2010, Mayıs). Öğretmenlerin öğretme ve öğrenme sürecindeki yeterlikler açısından kendilerini değerlendirme üzerine bir çalışma. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, Hacettepe Üniversitesi, Beytepe-Ankara.
- Önder, Namık Kemal (1986). *Öğretimde program, ilke ve yöntemler*. Konya: Arı Basımevi.
- Özdemir, A. Ş., ve Çanakçı, O. (2005). Okul deneyimi ı dersinin öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme kavramlarına ve öğretmen-öğrenci rollerine bakış açıları üzerindeki etkileri. *İlköğretim-Online*, 4(1), 73-80.
- Özden, Y. (2006). YÖK sonrası eğitim fakültelerinde sayısal gelişmeler. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13, 447-457.
- Özkan, H. H., Albayrak, M., ve Berber, K. (2005). Öğretmen adaylarının ilköğretim okullarında yaptıkları öğretmenlik uygulamasının yetiştirmelerindeki rolü. *Milli Eğitim*, 168, 228-234.

Aday Öğretmenlerin Aldıkları Hizmet Öncesi Eğitim İle Kişisel Mesleki...

- Senemoğlu, N. (2011). How effective are initial primary teacher education curricula in Turkey: Student teacher faculty and teachers let us know. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 1(1), 35-47.
- Semerci, N. (2004). Öğrenci görüşlerine göre sınıf öğretmenliği derslerinin işleyişi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 Malatya İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
- Smith, S. A. (2012). Nurse competence: A concept analysis. *International Journal of Nursing Knowledge*, 23(3), 172-82. doi: 10.1111/j.2047-3095.2012.01225.
- Şen, H. Ş. ve Erişen Y. (2002). Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretim elemanlarının etkili öğretmenlik özellikleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 99-116
- Şimşek, H. (2005). Orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 2-26
- Ural, A., Kılıç, İ., (2011) *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yıldız, K. ve Yıldız, S. (2018). Türkiye yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesinde pedagojik formasyon eğitimi öğrencilerinin yeterlilikleri, *Social Sciences Research Journal*, 7(2), 296-314.
- Yıldız, S. (2020). Öğretmen adaylarının, hizmet öncesi eğitimin yeterliğine ilişkin algıları, mesleki yönelim ve kariyer geliştirme arzuları ve kişisel-mesleki yetkinlikleri: bir arabuluculuk analizi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 101, 176-198.
- Yüksel, S. (2013). Öğretmen yetiştirmede hesap verebilirlik bağlamında KPSS sonuçlarının değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 404-420.